

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ
ХАРЬКОВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

210 лет

*Харьковскому национальному медицинскому
университету*

**ВОПРОСЫ
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ И КЛИНИЧЕСКОЙ
СТОМАТОЛОГИИ**

*Сборник научных трудов
Выпуск 11
Часть 2*

**МАТЕРИАЛЫ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
С МЕЖДУНАРОДНЫМ УЧАСТИЕМ
«ГОФУНГОВСКИЕ ЧТЕНИЯ»
в рамках празднования 210-летия ХНМУ и международного Дня стоматолога**

Харьков 10 февраля 2015 г.

Харьков
2015

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

В 74

Редакційна колегія: проф. Є.М. Рябоконь (відповідальний редактор), ас. Б.Г. Бурцев (відповідальний секретар.), проф. В.П. Голік, проф. Г.Ф. Катурова, проф. Р.С. Назарян, доц. В.В. Ніконов, проф. Г.П. Рузін, проф. І.І. Соколова, проф. А.М. Біловол, проф. А.С. Журавльов, проф. В.О. П'ятикоп.

Рецензенти: професор А.В. Самойленко – зав. каф. терапевтичної стоматології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; професор В.І. Гризодуб – зав. каф. ортопедичної стоматології та ортодонтії дорослих Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України.

В74 Вопросы экспериментальной и клинической стоматологии: Сб. науч. тр. - Вып. 11. – Ч.2. /Редкол.: Е.Н. Рябоконь (отв. ред.) и др.; МЗ Украины, Харьк. нац. мед. ун-т. - Харьков: ХНМУ, 2015. - 268 с.

Затверджений та рекомендований до видання Вченою радою Харківського національного медичного університету (протокол №1 від 22.01.2015 р.)

Збірка наукових праць присвячена 210-річчю Харківського національного медичного університету. У ній представлені матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Гофунговські читання» у рамках святкування 210-річчя ХНМУ та міжнародного Дня стоматолога (10.02.2015 р.). Збірка включає останні результати наукових досліджень по актуальних проблемах стоматології та щелепно-лицьової хірургії з різних країн. У випуск включені праці фахівців, які виконані на кафедрах стоматологічного профілю та суміжних дисциплін медичних ВНЗ і установ післядипломної освіти лікарів, а також в практичній охороні здоров'я. У них відбиті експериментальні, теоретичні і клінічні питання сучасної стоматології та щелепно-лицьової хірургії. Представлені роботи з питань профілактики, діагностики, лікування і реабілітації стоматологічних захворювань у дорослих і дітей; педагогіки, історії стоматології, медичного краєзнавства та огляди літератури.

Автори виражають подяку за допомогу в публікації збірки Харківський обласний осередок Асоціації стоматологів України (голова осередку – кандидат наук з держ. управління, доцент Н.М. Удовиченко)

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

© Харківський національний медичний університет, 2015

У поэта и писателя Расула Газматова есть фраза: «если в прошлое выстрелить из пистолета, то будущее в тебя выстрелит из пушки». К сожалению, за период истории, как давней, так и новейшей, эти выстрелы звучали и порой прерывали естественную преемственность отношений между поколениями, в том числе и в научной среде. Недопустимо, что бы в процессе учебы воспитывались «Иваны, не помнящие родства». Поэтому имеет смысл в каждой лекции, практическом занятии подчеркивать роль и значение конкретных личностей, внесших определенный вклад в изучение разбираемой той или иной клинической проблемы. Студенты должны знать историю кафедры, на которой они занимаются, научные направления, над которыми работают её сотрудники и какие достигнуты ими успехи. Для привлечения интереса к предмету и воспитания уважения к предшественникам стоило бы, на мой взгляд, в программу лекций уже на первом курсе включить одну-две обобщенные лекции по истории развития профильных дисциплин, чтоб студенты стоматологи с первых дней учебы познакомились с конкретными выдающимися личностями, оставившими свой след в конкретной специальности.

В заключение еще раз хочу подчеркнуть, что никакая механизация, компьютеризация никогда не сможет заменить важности межличностного общения учителя и ученика, и, соответственно, не оставить благодарной памяти у второго о первом.

Рябоконь Є.М., Костюк Н.Г., Андрєєва О.В..

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСА НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У 9 СЕМЕСТРІ З ДИСЦИПЛІНИ « ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ» НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.

Харківський національний медичний університет, Україна

На 5-му курсі стоматологічного факультета завершується вивчення фахових дисциплін, одним з яких є терапевтична стоматологія. У 9 семестрі зі студентами вивчаються нові заключні теми (модуль 4) – «Захворювання слизової оболонки порожнини рота »[1]. В останні роки у 9-му семестрі також проходить підготовка до ліцензійного тестування «КРОК-2.Стоматологія» та державних іспитів. На протязі усього семестра студенти готують реферативну історію хвороби з обраної теми по захворюванням слизової оболонки порожнини рота. Як підсумок, у кінці семестра захищають її на заліку та складають комп'ютерний тестовий контроль з усіх розділів терапевтичної стоматології. На практичних заняттях студенти опановують нові практичні навички модуля 4, удосконалюють набуті ними раніше.

Колективом кафедри за тематикою модуля 4 розроблені та випущені навчально-методичні матеріали для зручності студентів та згідно їх побажань. Це робочі зошити та тестові завдання модуля 4, методичні вказівки для самостійної роботи студентів, тощо[3]. Робочі зошити у цьому навчальному році перероблялися та доповнювалися згідно нової програми. Наразі вони містять тематичний план; контрольні питання до кожного заняття та змістовних модулів; список рекомендованої літератури; розширену схему історії хвороби; пакет

обліково-звітньої стоматологічної документації та інше.

На перших заняттях 5-го курсу проводиться пілотне тестування, що виявляє початковий рівень підготовки. У подальшому, на кожному занятті студенти вирішують тестові завдання, використовуючи буклети та тестову комп'ютерну базу кафедри. Для більшості студентів, як вони самі зазначили, проблеми становили тести з одонтології, рідше - з пародонтології. Тобто те, що вивчалось ними 1-2 роки назад. По 4-му модулю труднощі складали тестові завдання з облігатних передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота, які вивчаються наприкінці 9-го семестра.

Слід відзначити, що складний матеріал модуля 4 у цілому більшість студентів у 9-му семестрі засвоїло. Устигаючи студенти навчалися за графіком, рекомендованим викладачем. Згідно тематичного плану до кожного змістовного модуля готували частину історії хвороби та виправивши помилки, своєчасно завершили її написання та захист. При самостійній підготовці до контрольного комп'ютерного тестування, окрім зазначених джерел, також користувалися рекомендованою електронною базою тестів сайту ХНМУ (test.krok.org.ua) та МОЗ України (testcentr.org.ua). Широко користувалися рекомендованими підручниками у друкованому та електронному вигляді.

Пильна увага приділялася студентам, що прибули зі східних регіонів країни. Вони додатково забезпечувалися бракуючими учбово-методичними посібниками; для них надавалися індивідуальні консультації, були розроблені та виконувалися індивідуальні графіки відробок пропущених занять. Під час індивідуальних бесід обговорювалися проблеми у навчанні, побутовому житті та шляхи їх вирішення. Більшість студентів цієї категорії успішно здали контрольне комп'ютерне тестування та вчасно захистили історію хвороби.

Зараз збільшилась чисельність учнівської молоді, що з економічних причин змушені працювати у різних галузях. При цьому вони набувають професійний та життєвий досвід. Але працюючі студенти не до кінця розкрили свій потенціал та не встигали у навчанні, що негативно відобразилось на якості знань, так потрібних їм у майбутній професії.

Не всі студенти використовували рекомендовану навчальну літературу. Це підручники з терапевтичної стоматології за редакцією Данилевського М.Ф., Ніколішина А.К.; на базі яких будуються учбова програма, ліцензійні тести та державні іспити [1,2]. Частина студентів нехтували самостійною підготовкою, не використовували інтернет-ресурси. При студентському прийомі пацієнтів випускниками, оволодінні ними практичних навичок нагально постала проблема матеріального забезпечення у даний час, коли ціни на необхідні стоматологічні матеріали та інструменти зросли у 2-3 рази.

Для поліпшення якості навчання у 9-му семестрі необхідно мотивувати студентів до ширшого використання базової навчальної літератури, електронних ресурсів. З перших занять зосередитись на повторенні тестових завдань попередніх років навчання - з одонтології та пародонтології. Поступово додаючи до них тести по захворюванням слизової оболонки порожнини рота, по мірі накопичування вивченого матеріалу модуля 4. Зважаючи на можливості у групі, тему з облігатних передракових захворювань слизової оболонки порож-

нини рота розібрати на 1-2 заняття раніше. Покращати матеріально-технічне постачання практичного навчання студентів випускного курсу.

Спільне подолання вищезазначених проблем дозволить підготувати фахівця гідного європейського рівня, здатного принести найбільшу користь своїй країні – повертати найцінніше у житті її громадян – Здоров'я.

Література. 1. *Терапевтична стоматологія: підручник у 4-х т. Захворювання слизової оболонки порожнини рота* / М.Ф.Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін. / За редакцією А.В. Борисенко. Т. 4. – К.: Медицина, 2010. – 640 с. 2. *Терапевтична стоматологія: підручник у 2 т. / А.К. Ніколішин, В.М. Ждан, А.В. Борисенко та ін. / За редакцією А.К. Ніколішина. – Т.1. – Вид. 2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 392 с. 3. Сборник тестовых заданий по терапевтической стоматологии для подготовки к лицензионному экзамену «Крок-2. Стоматология» / Методические указания для студентов стоматологического факультета. – Харьков: ХНМУ, 2014 – 168 с./ Рябоконь Е.Н., Катурова Г.Ф., Андреева Е.В., Костюк Н.Г. и соавт.*

ОБЗОРЫ ЛИТЕРАТУРЫ

Луцкая И.К.

ЗУБНОЙ ЛИКВОР И ЕГО ТРАНСПОРТНЫЕ СТРУКТУРЫ

Белорусская медицинская академия последипломного образования, Республика Беларусь

Жидкость, содержащаяся в твердых тканях зуба – эмали и дентине, в специальной литературе описывается под разными названиями: ликвор зуба, эмалевая и дентинная жидкость, свободная вода, лимфа зуба [3, 6]. Высказываются различные точки зрения на роль зубного ликвора в функционировании твердых тканей зуба. Бесспорно, однако, что посредством этой субстанции осуществляется обмен веществ, обеспечиваются такие свойства эмали и дентина, как проницаемость, минерализация, растворимость, кислотоустойчивость, чувствительность [7, 10].

Лимфа твердых тканей зуба необычна по многим параметрам: способу образования, количеству, составу, механизму и путям перемещения. Связано это прежде всего с особенностями строения зуба и местоположением пульпы. Пульпа – единственная из зубных тканей, способная выделять лимфу, – заключена в прочную оболочку, образованную дентином и эмалью. Представляя собой рыхлую соединительную ткань, она богато иннервирована и кровоснабжена [2, 12]. Не будь пульпа способна регулировать обмен веществ и свойства твердых тканей, целесообразность наличия «мягкой» субстанции внутри зуба была бы непонятна, поскольку основная функция зуба – жевание – обеспечивается твердыми тканями.

Как же пульпа осуществляет влияние на твердые ткани, если ни сосудов, ни нервных окончаний в дентине и эмали, как показывают современные исследования, не содержится? Единственным возможным субстратом для передачи биологической информации на расстояние до 6 мм (то есть до поверхностных слоев эмали) в минерализованных тканях зуба является свободная жидкость. В дентине воды содержится по весу 10–12,4 %, по объему – 1% [3, 17]. Дентинная лимфа образуется экстрацеллюлярно и включает ряд электролитов. При количественном изучении обнаружено 92 мг/л кальция, 42 мг/л фосфора, 27,7 мг/л хлоридов. Методом электрофореза выделены белки, аналогичные плазме крови (всего около 3%), 7-12 аминокислот, 69,3 мг% остаточного азота. Кроме того, имеются витамины, гормоны, ферменты, в том числе кислая фосфатаза. Отсюда

Янишен И.В., Караченцева Т.А., Сидорова О.В. Экспериментальное обоснование применения альгинатного оттискового материала «Стомальгин - 04»	65
Golik V.P., Janisch I.V., Breslavets N.M. The fixing system of facing polymer for cast dentures.	71
Nikonov A.Yu., Omelchenko O.A., Kovalchuk D.O., Dyudina I.L., Morphological research of mucous membrane of gum at intolerance of metal orthopaedic constructions	72

ВОПРОСЫ ПЕДАГОГИКИ

Горб-Гаврильченко И.В. Особенности преподавания раздела «заболевания пародонта» студентам 4 курса стоматологического факультета	73
Пермінов О.Б., Ярмошук І.Р., Руднєва В.М., Чайка О.М., Саяпіна Л.М., Чумаченко О.В. Бінарні лекції в контексті єдності фундаментальної та професійної підготовки лікарів-стоматологів	76
Пюрік В.П., Ничипорчук Г.П., Проць Г.Б., Пермінов О.Б., Тарнавська Л.В., Деркач Л.З. Особливості організації навчального процесу субординаторів на кафедрі хірургічної стоматології в умовах кредитно-модульної системи	79
Рузин Г.П. Память об учителе в формировании личности врача	80
Рябоконь Є.М., Костюк Н.Г., Андрєєва О.В. Організація навчального процесу на практичних заняттях у 9 семестрі з дисципліни « Терапевтична стоматологія» на сучасному етапі	82

ОБЗОРЫ ЛИТЕРАТУРЫ

Луцкая И.К. Зубной ликвор и его транспортные структуры	84
Петрикас А.Ж., Медведев Д.В., Честных Е.В., Ольховская Е.Б., Общие реакции после спонгиозных анестезий.	88
Петрикас А.Ж., Медведев Д.В., Куликова К.В. Снижение дозы местного анестетика в современной стоматологии	96
Рожко М.М., Чубій І.З. Використання біофлавоноїдів у стоматологічній практиці	101
Соколова И.И., Хлестун Н.Л., Левицкий А.П. Значение гиалуроновой кислоты в медицине и стоматологии	105
Чухрай И.Г., Марченко Е.И., Новак Н.В. Клинические особенности лечения зубов с глубокими кариозными поражениями II класса по Блеку	110
Ромашкіна О.А. З досвіду викладання спецкурсу «основні методи виготовлення зубних протезів» для англомовних студентів	117
Романова Ю.Г., Біда А.В. Можливості профілактики хронічного герпетичного стоматиту при денціальній імплантації	118

ХИРУРГИЧЕСКАЯ СТОМАТОЛОГИЯ И ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВАЯ ХИРУРГИЯ

Аветиков Д.С., Гутник А.А. Параметры растягивания шкёрно-жировых клаптов бічної ділянки обличчя при одноосному розтягуванні	120
Аветиков Д.С., Стебловский Д.В. Оптимальные виды разрезов при проведении нижней ринидэктомии	121
Аветиков Д.С., Яценко И.В., Ставицкий С.А., Локес Е.П., Бойко И.В. Современный шовный материал в практике хирурга-стоматолога	123
Ахмеров В.Д. Сравнительная характеристика некоторых методов вестибулопластики при мелком преддверии полости рта	130
Бондаренко В.В., Ву Вьет Куонг, Гаврильєв В.М. Вплив «ліпіну» на післяопераційний перебіг у хворих з одонтогенними флегмонами дна порожнини рота	131
Бровка Д.К., Бурда Д.М. Профилактика токсических реакций при проведении обезболивания в условиях амбулаторного стоматологического приема	132
Волошан А.А., Демяник Д.С., Энтина Ю.М. Преимущества использования метода компьютерной томографии с контрастированием в клинике челюстно – лицевой хирургии	134
Волошин М.А., Бурега Ю.О. Особливості формування щелепи щурів в ранньому постнатальному періоді нормі та після внутрішньоутробної антигенної дії	135
Волошина Л.І., Скікевич М.Г., Соколова Н.А. Використання цераксону у клініці щелепно-лищєвої хірургії	141
Григоров С.Н., Рекова Л.П., Давыдов А.А., Потапов В.Ю. Клинический случай оссифи-	

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 15.46. Тир. 300 прим. Зам. 044-15.
Підписано до друку 28.01.15. Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ·[®]
·ИЗДАТ
ТИ ПО Г РА Ф И Я
www.stil-izdat.com